

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Факультет соціології

Кафедра методології та методів соціологічних досліджень

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методи дослідження міських спільнот

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2023/2024
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Руслана МОСКОТІНА

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____)
(підпис. ПІБ, дата) «__» 20__ р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____)
(підпис. ПІБ, дата) «__» 20__ р.

Розробник(и):
Тарас ЦИМБАЛ, кандидат соціологічних наук
Руслана МОСКОТІНА, доктор філософії, асистент кафедри методології та методів соціологічних досліджень

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри методології та методів соціологічних досліджень

Микола СИДОРОВ

Протокол № 19 від «23» березня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол № 10 від «31» березня 2023 року

Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. **Мета дисципліни** – опанування студентами навичок застосування методів збору, обробки й аналізу інформації та візуалізації і презентації результатів дослідження просторових процесів, що відбуваються у містах, а також розвиток аналітичних вмінь щодо доцільності використання та пізнавальних можливостей кожного з методів.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. Успішно опанувати навчальні дисципліни «Методи збору соціологічних даних», «Методи аналізу кількісних соціологічних даних», «Соціальна статистика та демографія» та «Соціологічні теорії міста та урбанізації»
2. Орієнтуватися в основних теоріях класичної та сучасної соціології
3. Мати базові навички користування програмним середовищем R

3. **Анотація навчальної дисципліни:** Дисципліна має методологічне спрямування та передбачає розгляд різноманітного кола проблем, пов'язаних із вивченням просторових процесів. Курс спрямований на оволодіння студентами знань і практичних вмінь, необхідних для реалізації соціологічного підходу до аналізу процесів урбанізації та глобалізації в просторовому вимірі. Значну увагу приділено методам добування, очистки, аналізу та візуалізації просторових даних у програмному середовищі R.

Дисципліна викладається як частина вибіркового блоку «Управління соціально-економічним розвитком».

4. **Завдання (навчальні цілі):**

- Оволодіти основними бібліотеками R для просторового аналізу;
- Навчитися створювати, знаходити та готувати до аналізу геопросторові дані;
- Опанувати застосування та інтерпретацію основних статистичних показників, що застосовуються в просторовому аналізі;
- Навчитися візуалізувати геопросторові дані.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність самостійно планувати, організувати та проводити соціологічне дослідження (СК05);
- Вміння застосовувати соціологічний інструментарій в управлінській діяльності (СК11);
- Здатність використовувати сучасні методи збору та аналізу соціальної інформації (СК15).

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знання основних статистичних методів аналізу процесів глобалізації та урбанізації	Лекція, лабораторне заняття	усна дискусія на лабораторному занятті, практичне завдання на лабораторному занятті	10
1.2	Знання основних бібліотек R для просторового аналізу	Лекція, лабораторне заняття	усна дискусія на лабораторному занятті, практичне завдання на лабораторному занятті	10
2.1	Вміти використовувати програмне середовище R для добування та обробки геопросторових даних	Лекція, самостійна робота	самостійна робота з rpr-звітом	20
2.2	Вміти використовувати програмне забезпечення R для візуалізації просторових даних	Лекція, самостійна робота	самостійна робота з rpr-звітом	20
2.3	Вміти використовувати програмне забезпечення R для ідентифікації перспективних локацій об'єктів соціальної інфраструктури у місті	Лекція, самостійна робота	самостійна робота з rpr-звітом	20
4.1	Самостійно розробляти проекти	Лекція, самостійна робота	самостійна робота з rpr-звітом	20

геопросторових досліджень відповідно до управлінських цілей та завдань	робота	rpr-звітом		
--	--------	------------	--	--

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	4.1
Програмні результати навчання (назва)						
Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів (ПРН10)	+	+	+			
Використовувати соціологічний інструментарій та методологічний арсенал соціології для аналізу управлінських процесів у сучасному суспільстві (ПРН15)				+	+	
Організувати і проводити моніторинг та діагностику соціальних процесів, проводити експертизи та оцінювання програм соціального розвитку та соціального стану організацій, регіонів тощо (ПРН18)					+	+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

– **семестрове оцінювання:**

1. Кр 1 з теми 1, РН 2.1, РН 2.2 – 5 балів/3 бали
2. Кр 2 з теми 2, РН 2.1, РН 2.2 – 5 балів/3 бали
3. Кр 3 з теми 3, РН 2.2, РН 4.1 – 10 балів/6 балів
4. Кр 4 з теми 4, РН 2.2, РН 4.1 – 10 балів/6 балів
5. Кр 5 з тем 5-6, РН 2.2, РН 2.3 – 10 балів/6 балів
6. Кр 6 з тем 7-8, РН 2.3, РН 4.1 – 10 балів/6 балів
7. Участь у дискусії на практичних заняттях з тем 1-8, РН 1.1, РН 1.2 – 10 балів/6 балів

– **підсумкове оцінювання:** письмовий іспит: РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 2.3, РН 4.1 (Білет містить тестові завдання у вигляді закритих питань одиничного та множинного вибору) – 20 балів (правильний варіант відповіді оцінюється у 0,5 балів) та два практичних завдання, кожне з яких оцінюється в 10 балів. Мінімальний бал успішного складання (отримання загальної позитивної оцінки) іспит – 24 бали.

– **умови допуску до підсумкового іспиту:** студент не допускається до іспиту, якщо за семестр він набрав менш ніж 36 балів. Такий студент допускається до іспиту за умови успішного написання тесту-допуску за матеріалами семестру.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Кр 1 з теми 1, РН 2.1, РН 2.2 – після вивчення теми 1
2. Кр 2 з теми 2, РН 2.1, РН 2.2 – після вивчення теми 2
3. Кр 3 з теми 3, РН 2.2, РН 4.1 – після вивчення теми 3
4. Кр 4 з теми 4, РН 2.2, РН 4.1 – після вивчення теми 4
5. Кр 5 з тем 5-6, РН 2.2, РН 2.3 – після вивчення теми 6
6. Кр 6 з тем 7-8, РН 2.3, РН 4.1 – після вивчення теми 8
7. Участь у дискусії на практичних заняттях з тем 1-8, РН 1.1, РН 1.2 – протягом семестру

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та лабораторних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Лабораторні	Самостійна робота
1. Створення та добування геопросторових даних				
1	Поняття геопросторових даних, їх джерела. Геокодування	2	4	4
2	Просторові об'єкти в R: Spatial та sf-об'єкти	4	4	4
	<i>Контрольна робота 1</i>			4
	<i>Контрольна робота 2</i>			4
2. Кореляційний та автокореляційний аналіз геопросторових даних				
3	Поняття автокореляції. Індекси Морана та Гірі	2	4	4
4	Крос-кореляційний аналіз геопросторових даних	4	4	4
	<i>Контрольна робота 3</i>			4
	<i>Контрольна робота 4</i>			4
3. Програмні інструменти геомаркетингу				
5	Геомаркетинг і його основні завдання	2	4	4
6	Локалізація перспективних локацій у місті	4	4	4
	<i>Контрольна робота 5</i>			4
4. Методи аналізу просторово-часових рядів				
7	Поняття часових рядів. Особливості часових і просторових рядів	4	4	6
8	Програмні інструменти аналізу просторово-часових рядів	4	6	6
	<i>Контрольна робота 6</i>			4
	ВСЬОГО	26	34	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Лабораторні заняття – 34 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Bivand S. Roger, Pebesma Edzer, Gomez-Rubio Virgilio. Applied Spatial Data Analysis with R – New York: Springer, 2013. – 405 pages.
2. Dorman Michael, Introduction to Spatial Data Programming with R, 2023. Режим доступу: <https://geobgu.xyz/r/>
3. Lansley Guy, Cheshire James. An Introduction to Spatial Data Analysis and Visualization in R, 2016. Режим доступу: <http://www.spatialanalysisonline.com/An%20Introduction%20to%20Spatial%20Data%20Analysis%20in%20R.pdf>
4. Logan John R. Making a Place for Space: Spatial Thinking in Social Science // Annual Review of Sociology. – 2012 – Vol. 38. – Pp. 507–524.
5. Lovelace Robin, Nowosad Jakub, Muenchow Jannes, Geocomputation with R – Chapman and Hall/CRC, 2019. – 353 pages. Режим доступу: <https://geocompr.robinlovelace.net/>
6. Perspectives on Spatial Data Analysis (ed. by Anselin, Luc, Rey, Sergio J.). – Berlin: Springer, 2010. – 290 pages.

Додаткова:

1. Соціологія міста: Навчальний посібник / Л. В. Малес, В. В. Серета, М. О. Соболевська, Ю. Г. Сорока та ін. – Донецьк: «Ноулідж», 2010. – 464 с.

2. Andranovich Gregory D., Riposa Gerry. Doing Urban Research. – London: Sage Publications, 1993. – 106 pages.
3. Chang Winston. R Graphics Cookbook: Practical Recipes for Visualizing Data – Sebastopol: O'Reilly Media, 2013. – 416 pages.
4. Golemund Garrett, Wickham Hadley. R for Data Science – Sebastopol: O'Reilly Media, 2017 – 522 pages.
5. Golemund Garrett. Hand-On Programming with R – Sebastopol: O'Reilly, 2014. – 230 pages.
6. Harrison John, Hoyler Michael. Doing Global Urban Research. – London: Sage Publications, 2018 – 264 pages.
7. Randy R. Stoecker. Research Methods for Community Change: A Project-Based Approach. – Thousand Oaks: Sage Publications, 2012. – 304 pages.

10. Додаткові ресурси:

1. Портал <https://www.r-bloggers.com/>
2. Портал <http://rspatial.org/index.html>
3. Портал <https://learn.datacamp.com/>